

9. SINIF COĞRAFYA DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 1 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. COĞ.9.1.1 · Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İki fiziki alt dal yazar (hidrografya, jeomorfoloji, klimatoloji).	4
a)	Bir beşerî alt dal yazar (ekonomik coğrafya / tarım coğrafyası, nüfus ya da yerleşme coğrafyası).	4
b)	Seçtiği alt dalın bu sorunda neyi inceleyeceğini doğru açıklar (ör. hidrografya yeraltı suyu seviyesini, jeomorfoloji obrukların oluşumunu, ekonomik coğrafya sulama ve ürün desenini).	7

a) Örnek cevap: Hidrografya, jeomorfoloji; ekonomik (tarım) coğrafyası.

b) Örnek cevap: Hidrografya yeraltı suyu seviyesinin ne kadar ve nerede düştüğünü ölçer; böylece suyun hangi bölgelerde aşırı çekildiği ve obruk tehlikesinin nerede arttığı belirlenir.

Sık hatalar: Yalnız fiziki ya da yalnız beşerî alt dal yazmak; Alt dalın soruna katkısını genel ifadelerle geçiştirmek

2. COĞ.9.1.2 · Örnek olay, olgu veya konu üzerinden mekânsal düşünme ile coğrafya öğrenmenin önemini çözümleyebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Konumla ilgili birinci mekânsal soruyu yazar (ör. Bu dere daha önce taştı mı? Ev taşkın alanında mı?).	3
a)	İkinci mekânsal soruyu yazar (ör. Zemin sağlam mı? Ev neden çevresinden ucuz?).	2
b)	Coğrafya bilgisinin doğal risklere karşı daha bilinçli ve güvenli kararlar vermeyi sağladığını açıklar.	5

a) Örnek cevap: Bu dere son yıllarda hiç taştı mı? Evin bulunduğu yer taşkın alanının içinde mi?

b) Örnek cevap: Coğrafya, yaşadığımız yerin doğal özelliklerini ve risklerini anlamamızı sağlar. Böylece ev seçerken sel gibi tehlikelere karşı daha doğru kararlar veririz.

Sık hatalar: Konumla ilgisiz sorular sormak (ör. evin rengi); Önemi açıklarken örneğe bağlanmamak

3. COĞ.9.1.3 · Coğrafya biliminin gelişimi hakkında bilgi toplayabilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kart 1'in daha güvenilir olduğunu, yazarı ve tarihi belli bir ansiklopediye dayandığı, Kart 2'nin ise kaynağının belirsiz olduğu gerekçesiyle yazar.	8
b)	Dünya'nın çevresini ilk hesaplayanın Humboldt değil Eratosthenes olduğunu belirtir (Humboldt'un modern coğrafyanın kurucularından olduğu da eklenebilir).	8
c)	Bir ilke yazar (kaynağı belli ve güvenilir olan bilgiyi kullanmak, birden fazla kaynağı karşılaştırmak, kaynağı belirtmek vb.).	4

a) Örnek cevap: Kart 1 daha güvenilir; çünkü yazarı ve basım yılı belli bir ansiklopediye dayanıyor. Kart 2'nin kaynağı belli değil, doğruluğu denetlenemez.

b) Örnek cevap: Dünya'nın çevresini ilk hesaplayan Humboldt değil, MÖ 3. yüzyılda yaşamış Eratosthenes'tir. Humboldt 19. yüzyılda modern coğrafyanın kurucularındandır.

c) Örnek cevap: Kaynağı belli olmayan bilgi, güvenilir başka bir kaynakla doğrulanmadan kullanılmamalıdır.

Sık hatalar: Güvenilirliği bilginin uzunluğuna göre değerlendirmek; Yanlış bulup doğrusunu yazmamak

4. COĞ.9.2.1 · Harita uygulamaları yapabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	A için 600–700 m arası yazar.	3
a)	B için 300–400 m arası, C için 100 m'den az (0–100 m) yazar.	3
b)	Doğu yamacının daha dik olduğunu yazar.	3
b)	Gerekçe olarak doğu yamacında eş yükselti eğrilerinin birbirine daha yakın (sık) olduğunu yazar.	3
c)	Uzaklığı yaklaşık 2 km bulur (2–2,5 km arası kabul edilir).	3

a) Örnek cevap: A: 600–700 m, B: 300–400 m, C: 0–100 m.

b) Örnek cevap: Doğu yamacı daha diktir; çünkü bu yamaçta eğriler birbirine daha yakındır.

c) Örnek cevap: Yaklaşık 2,2 km.

Sık hatalar: Eğrilerin sık olduğu yamacı yatık sanmak; Zirvenin yükseltisini son eğrinin değerine eşit yazmak

5. COĞ.9.2.2 · Türkiye'nin konum özelliklerini algılayabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Birinci özelliği yazar (iki kıta arasında olma, üç tarafı denizlerle çevrili olma, boğazlara sahip olma).	3
a)	İkinci özelliği yazar.	2
b)	Seçtiği özelliğin ekonomiye etkisini doğru açıklar (ticaret yollarının üzerinde olma, deniz taşımacılığı ve limanlar, boğazlardan geçen gemiler, deniz turizmi, balıkçılık vb.).	5

a) Örnek cevap: Asya ile Avrupa arasında olması ve üç tarafının denizlerle çevrili olması.

b) Örnek cevap: Üç tarafı denizlerle çevrili olduğu için Türkiye'de birçok liman vardır; deniz yoluyla dış ticaret kolaylaşır.

Sık hatalar: Özel konum yerine enlem-boylam değerleri yazmak

6. COĞ.9.2.3 · Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Uydunun uzaktan algılamaya ait olduğunu ve bölgenin görüntüsünü (veri) topladığını yazar.	3
a)	Konum cihazlarının küresel konum belirleme sistemine (GNSS/GPS) ait olduğunu ve konum bilgisi verdiğini yazar.	3
a)	İkisinin de merkezdeki CBS'ye veri sağladığını belirtmek karşılaştırmayı tamamlar.	3
b)	Verileri yorumlayacak, analiz edip karar verecek insan bileşeni olmadan donanım ve yazılımın tek başına anlamlı bir çıktı üretemeyeceğini açıklar.	6

a) Örnek cevap: Uydu uzaktan algılama aracıdır; ormanların görüntüsünü toplar. Araçlardaki cihazlar GNSS ile çalışır; araçların konumunu bildirir. İkisi de merkezdeki CBS'ye veri sağlar.

b) Örnek cevap: Uzmanlar olmazsa veriler yorumlanamaz, risk haritası hazırlanamaz ve rota kararı verilemez; bilgisayar ve yazılım tek başına işe yaramaz.

Sık hatalar: Uydu ile GNSS'i aynı işi yapan araçlar sanmak; İnsan bileşenini önemsiz görmek

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Açık ve rüzgârsız gecelerde yerin ve havanın çok soğuduğunu, nemin yoğunlaşarak sisi oluşturduğunu açıklar.	3
a)	Rüzgârın havayı karıştırdığı, bulutun da ısı kaybını azalttığı için bu gecelerden sonra sis oluşmadığını gözlemlerle ilişkilendirir.	3
b)	Sabah vadi tabanında yoğun sis oluşacağını ve uçuşun gecikebileceğini ya da iptal edilebileceğini tahmin eder.	6
b)	Uygun bir öneri yazar (havalimanına gitmeden uçuş durumunu sormak, yolculuk planını esnek tutmak vb.).	3

a) Örnek cevap: Açık ve rüzgârsız gecelerde yer hızla ısı kaybeder; havadaki nem soğuyarak yoğunlaşır ve vadi tabanında sis oluşur. Rüzgâr havayı karıştırdığı, bulutlar da ısı kaybını azalttığı için diğer gecelerden sonra sis görülmez.

b) Örnek cevap: Sabah vadi tabanında yoğun sis olacağı için uçuş gecikebilir. Yolcu evden çıkmadan önce havayoluna uçuşun durumunu sormalı.

Sık hatalar: Sisi yağışla karıştırmak; Gözlemlerdeki rüzgâr ve bulut koşullarını kullanmamak